

การประเมินผลการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลเมืองชุมเห็ด ตำบลชุม เห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

An evaluation of application of Philosophy of Sufficiency Economy
in the local development of the Chumhet Municipality, Chumhet
Sub-District, Muang District, Buriram Province

ขวัญนภา วงศ์ไพศาลสิริกุล¹

Kwannapha Wongphaisalsirikul

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินผลการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองชุมเห็ดตามตัวชี้วัด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน และ ผู้บริหารและพนักงานเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองชุมเห็ด จำนวน 74 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การตรวจสอบเครื่องมือใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การตีความและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับครัวเรือน ระดับชุมชน และ ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประเมินจากตัวชี้วัดของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พบว่าเทศบาลเมืองชุมเห็ด มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามเป้าหมาย 15 ตัวชี้วัด (2) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประเมินจากตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) พบว่าเทศบาลเมืองชุมเห็ด มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามเป้าหมาย 4 ตัวชี้วัด (3) การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลเมืองชุมเห็ด ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประเมินจากตัวชี้วัดของผู้วิจัย พบว่าเทศบาลเมืองชุมเห็ด มีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามเป้าหมาย 8 ตัวชี้วัด (4) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับครัวเรือน และ ระดับชุมชน โดยประเมินจากตัวชี้วัดของศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า เทศบาลเมืองชุม

¹อาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

เห็นมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามเป้าหมายอยู่ในระดับมาก 9 ตัวชี้วัด อยู่ในระดับปานกลาง 7 ตัวชี้วัด และ อยู่ในระดับน้อย 7 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การพัฒนาท้องถิ่น, เทศบาลเมืองชุมเห็ด

Abstract

This research aimed to study and evaluate the application of the philosophy of Sufficiency Economy in the local development of the Chumhet Municipality by Key Performance Indicators. The Key Informants consisted of 74 people from community leaders in the area and executives and officials of the Chumhet Municipality. The research tools were questionnaire, interview; the validity of data were established by triangulation and the data were analyzed by interpretation and content analysis. The finding of research was shown as follows: (1) with respect to the application of the Sufficiency of the Chumhet Municipality at the household level, community level and local administration level, which was considered by Key Performance Indicators (KPIs) of the Department of Local Administration, the result showed that the Chumhet Municipality applied the philosophy of Sufficiency Economy with the target in 15 KPIs. (2) With

respect to the application of the philosophy of sufficiency economy of the Chumhet Municipality at local government level, which was considered by KPIs of Office of the Royal Development Projects Boards, the result showed that the Chumhet Municipality applied the philosophy of sufficiency economy with the target in 4 KPIs. (3) With respect to the evaluation of the application of the philosophy of the Chumhet Municipality at local government level which was considered by KPIs of the researcher, the result showed that the Chumhet Municipality applied the philosophy of the Sufficiency Economy with target in 8 KPIs. (4) With respect to the application of the philosophy of sufficiency economy of the Chumhet Municipality at the household and community level, which was considered by KPIs of The Academic Center of Chulalongkorn University, the result showed that the Chumhet Municipality applied the Sufficiency Economy philosophy with target in 9 KPIs at the high level, 7 KPIs at the moderate level and 7 KPIs at the low level.

Keywords : Application of Philosophy of Sufficiency Economy, Local Development, Chumhet Municipality

ความสำคัญและที่มาของปัญหางานวิจัย

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี และเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนในชนบทจำนวนมากที่ได้ปฏิบัติต่อเนื่องกันมา รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้กำหนดเป็นพันธกิจในการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานและการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งในการจัดบริการสาธารณะสู่ประชาชน และ เพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีทิศทางและแนวทางการดำเนินงาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้จัดทำแนวทางส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในปี 2553 โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมอบหมายหน่วยงานภายใน บุคลากรหรือคณะทำงานรับผิดชอบเพื่อส่งเสริมบทบาทของประชาชนในการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับครัวเรือน ระดับ

ชุมชน และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553) ต่อมาปี พ.ศ. 2554 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยศูนย์อำนวยการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำกรอบแผนยุทธศาสตร์ของการขับเคลื่อนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยมีการรับฟังความเห็นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนที่และได้กำหนดใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2554-2557 นอกจากนั้นแล้ว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยังกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงาน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2554) เทศบาลเมืองชุมเห็ดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้รับรางวัลประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น ด้านการบริหารจัดการที่ดี ปี 2550 (รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2546-2552, 2555) และ หนึ่งในโครงการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ปี 2547 คือ โครงการกำจัดขยะมูลฝอย เป็นนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด ที่ได้รับความสนใจจากนักวิจัยระดับชาติ ภายใต้โครงการวิจัย เรื่องวิถีใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยของ จรัส สุวรรณมาลา และคณะ (นามานุกรมนวัตกรรมท้องถิ่นไทย, 2547 : 21) และต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ดได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมืองชุมเห็ด โดยมีได้ผ่านการเป็นเทศบาลตำบลมาก่อน เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2555 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาท้องถิ่น

ในระดับหนึ่ง และ เทศบาลเมืองชุมเห็ด ก็ได้สนองนโยบายของรัฐบาลและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารองค์กรและพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำโครงการวิจัยเรื่องนี้เพื่อศึกษาผลของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามตัวชี้วัดของหน่วยงานต่างๆ เพื่อต้องการทราบแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามบทบาทหน้าที่ของเทศบาลเมืองชุมเห็ด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินผลของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองชุมเห็ดตามตัวชี้วัดของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
2. เพื่อประเมินผลการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นตามตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)
3. เพื่อประเมินผลการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองชุมเห็ด ตามตัวชี้วัดของศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. เพื่อประเมินผลการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองชุมเห็ด ตามตัวชี้วัดของผู้วิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านพื้นที่ ได้แก่ หมู่บ้าน 22 หมู่ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบเทศบาลเมืองชุมเห็ด อำเภอเมือง

จังหวัดบุรีรัมย์ และ สำนักงานเทศบาลเมืองชุมเห็ด

2. ด้านกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำชุมชนทั้ง 22 หมู่บ้านในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองชุมเห็ดและผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาลเมืองชุมเห็ด

3. ด้านเนื้อหา ได้แก่ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ใน 3 ระดับ คือ ระดับครัวเรือน ระดับชุมชน และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย ใช้แหล่งข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ เอกสารชั้นปฐมภูมิ ซึ่งได้จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามในเขตพื้นที่ และเอกสารชั้นทุติยภูมิ ซึ่งได้จากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปี และแผนอัตรากำลังสามปี ของเทศบาลเมืองชุมเห็ด และ แผนชุมชนของ 22 หมู่บ้านในเขตพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองชุมเห็ด จาก 22 หมู่บ้าน จำนวน 66 คน และ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองชุมเห็ด จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 74 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Criterion-based-selection) เครื่องมือของการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ ในการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ศึกษา ตัวชี้วัด (Key Performance Indicator) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงาน กปร. และ ตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย ได้เครื่องมือวิจัยจำนวน 2 ชุด

ชุดแรกเป็นแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชนและชุดที่สองเป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองชุมเห็ด การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามด้านข้อมูล โดยพิจารณาความแตกต่างของ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการพิจารณาความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์ และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆกันเพื่อรวบรวมข้อมูล เช่น ใช้การสังเกตไปควบคู่กับการซักถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการตีความ (Interpretation) ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และซักถาม ทำการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive) ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย และ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร (Document Research) โดยคำนึงถึงบริบทหรือสภาพแวดล้อมของข้อมูลเอกสารที่นำมาประกอบ นำมาเขียนเป็นเชิงบรรยาย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2552 : 14-15) ร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ทำการศึกษาและกำหนดตัวชี้วัดการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 24 ตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้ 1) รายได้ทางการเกษตรเฉลี่ยของครัวเรือนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น 2) รายได้ทางอุตสาหกรรมในครัวเรือนเพิ่มขึ้น 3) อัตราการป่วยในหมู่บ้านลดลง 4)

อัตราผู้ไม่จบการศึกษาภาคบังคับลดลง 5) อัตราคดีเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลง 6) จำนวนผู้ใช้ยาเสพติดทั้งหมดในหมู่บ้านลดลง 7) ผู้สูงอายุพิการและเด็กถูกทอดทิ้งในหมู่บ้านลดลง 8) คนที่เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้น 9) ครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินของตนเองและไม่ต้องเช่าเพิ่มขึ้น 10) ครัวเรือนที่มีน้ำดื่มเพียงพอตลอดปีเพิ่มขึ้น 11) ครัวเรือนที่มีน้ำใช้เพียงพอตลอดปีเพิ่มขึ้น 12) ครัวเรือนที่มีพื้นที่ที่มีน้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกลดลง 13) ครัวเรือนที่ใช้แหล่งสินเชื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพิ่มขึ้น 14) ครัวเรือนที่ใช้แหล่งสินเชื่อพ่อค้าลดลง 15) ครัวเรือนทำการเกษตรผสมผสานเพิ่มขึ้น 16) ครัวเรือนทำการเกษตรปลอดสารพิษเพิ่มขึ้น 17) หมู่บ้านมีอุตสาหกรรมครัวเรือนเพิ่มขึ้น 18) คนอายุ 15-60 ปีเต็ม ที่ไม่มีการประกอบอาชีพและไม่มีรายได้ลดลง 19) หมู่บ้านมีกิจกรรมท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 20) ครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์กองทุนเพิ่มขึ้น 21) ผู้รู้ในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น 22) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพิ่มขึ้น 23) ครัวเรือนที่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้น 24) มีการจัดทำแผนชุมชนและมีการนำเสนอแผนชุมชนไปปฏิบัติเพิ่มขึ้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2554 : 148-150) ได้จัดทำแนวทางการส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและได้จัดทำตัวชี้วัดใน 3 ระดับ คือ ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับชุมชน และระดับครัวเรือน ดังต่อไปนี้ การส่งเสริมระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1) กำหนดการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในวิสัยทัศน์ของท้องถิ่น 2) การสร้างความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ฝ่ายบริหารฝ่ายสภาข้าราชการและพนักงานขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น 3) นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น
 แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น 4) นำหลักการทรงงาน
 มาเป็นแนวทางการบริหารงานทุกระดับ 5) แผน
 พัฒนาท้องถิ่นมีการกำหนดกิจกรรมการส่งเสริม
 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การ
 พัฒนาชุมชนท้องถิ่น 6) การสร้างระบบเครือข่าย
 การทำงานภายในสำนักงาน 7) การสร้างเครือข่าย
 การทำงานร่วมกับตำบล หมู่บ้าน ชุมชน 8) การ
 สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับหน่วยงานหรือ
 องค์กรภายนอก การส่งเสริมระดับชุมชน 8) ส่ง
 เสริมการรวมกลุ่มพัฒนาที่หลากหลาย 9) ส่งเสริม
 ให้ชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนด้วยการมีส่วนร่วม
 ของประชาชนและมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
 พอเพียงไปใช้ 10) มีการส่งเสริมให้ชุมชนมีระบบ
 การออมทรัพย์หรือสวัสดิการชุมชน 11) ส่งเสริม
 ให้ชุมชนมีกิจกรรมที่นำไปสู่ความสามัคคี การส่ง
 เสริมระดับครัวเรือน 11) มีกิจกรรมส่งเสริมการ
 ลดรายจ่าย การลดละเลิกอบายมุข 12) มีการส่ง
 เสริมกิจกรรมเพิ่มรายได้ 13) มีกิจกรรมด้านการ
 เรียนรู้การดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล เช่น การดูแล
 สุขภาพ 14) มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ
 ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน 15) มีกิจกรรม
 ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน 16) การสร้าง
 ระบบเครือข่ายการทำงานทั้งเครือข่ายภายในและ
 ภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อ
 ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 (กปร.) (2553 : 76-88) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ
 อื่นๆ เช่น มูลนิธิชัยพัฒนา กองทัพอไทย กระทรวง
 มหาดไทย สำนักงานประมง และสำนักวิจัยและ
 พัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จัดประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 ในปี พ.ศ. 2552 และได้จัดทำตัวชี้วัดการประเมิน
 หน่วยงานภาครัฐตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 ดังต่อไปนี้ ด้านนโยบายและการจัดการองค์กร 1)
 นโยบายน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา
 ขับเคลื่อนในหน่วยงาน/องค์กร 2) การนำปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นยุทธศาสตร์/กลยุทธ์
 และแผนปฏิบัติการในภารกิจหลักของหน่วยงาน/
 องค์กร 3) หลักการบริหารจัดการหน่วยงาน/องค์กร
 ที่ดี 4) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
 การสื่อสาร หรือเลือกใช้เทคโนโลยีอื่นที่เหมาะสม
 กับการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยงาน/องค์กร 5)
 การบริหารจัดการทรัพยากรในหน่วยงาน/องค์กร
 อย่างประหยัดคุ้มค่าและพอเพียงร่วมกัน 6) การ
 ส่งเสริม สนับสนุนผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินภารกิจของหน่วยงาน/
 องค์กร 7) การติดตามประเมินผลความสำเร็จใน
 การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
 เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงนโยบายของหน่วยงาน/
 องค์กร ด้านงบประมาณและการบริหารการเงิน 8)
 แผนงบประมาณของหน่วยงาน/องค์กรที่สอดคล้อง
 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบุคลากรและผู้
 เกี่ยวข้องของหน่วยงาน/องค์กรใช้ความรู้และมีส่วน
 ร่วมในการจัดทำแผนงบประมาณ 9) การดำเนิน
 การตามแผนงบประมาณของหน่วยงาน/องค์กร
 ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 10) การติดตาม
 ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณ
 พร้อมข้อเสนอด้านการพัฒนาและปรับปรุงการ
 บริหารจัดการงบประมาณ 11) การบริหารการเงิน
 เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ
 อย่างสุจริต 12) การบริหารการเงินนอกเหนือจาก

งบประมาณ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรภายในหน่วยงาน/องค์กร ด้านการพัฒนาบุคลากร 13) มีแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยให้ความรู้และทักษะแบบสหวิทยาการที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานและสามารถปฏิบัติได้จริง 14) มีการจัดสื่อหรือช่องทางการให้ความรู้/ข้อมูลข่าวสารในหลายรูปแบบหรือหลายช่องทางและสามารถเข้าถึงได้ทั้งบุคลากรภายในหน่วยงาน/องค์กรและประชาชนทั่วไป 15) มีการถ่ายทอดนโยบาย ให้ความรู้และเสริมสร้างวิถีชีวิตเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอหลายช่องทาง และทั่วถึงอย่างเป็นกระบวนการภายในหน่วยงาน/องค์กร 16) มีโครงการหรือแผนงานส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กรหรือมีการกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ 17) มีโครงการหรือกิจกรรมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ในการใช้ชีวิตแบบพอเพียง เรียบง่าย 18) มีคณะผู้บริหารองค์กรหรือมีกลุ่มต้นแบบเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติและปฏิบัติตามตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีผู้ปฏิบัติตาม 19) มีโครงการส่งเสริมหรือกิจกรรมให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน/องค์กรทำประโยชน์ต่อสังคมหรือสาธารณะ 20) มีการติดตามหรือประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน/องค์กรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือการประเมินความผาสุกของเจ้าหน้าที่ในองค์กร ด้านผลสัมฤทธิ์ 21) องค์กรได้ดำเนินการและพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 22) บุคลากรในหน่วยงาน/องค์กรปฏิบัติงานและปฏิบัติตามตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 23) ผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจต่อการให้บริการ

ของหน่วยงาน/องค์กรมากยิ่งขึ้น 24) มีแผนงานหรือแนวทางในการส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 25) มีหน่วยงานหลักรับผิดชอบเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องและมั่นคง วรเดช จันทรรคร (2554 : 1-18) ในหนังสือเรื่อง การจัดการภาครัฐตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำได้ในการบริหารการพัฒนาภาครัฐรวม 8 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นเป็นตัวชี้วัดด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ดังต่อไปนี้ การบริหารจัดการระบบข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ 1) ความครอบคลุมของระบบข้อมูล 2) ความถูกต้องของระบบข้อมูล 3) การมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง 4) ความทันสมัยของระบบข้อมูล 5) ความสามารถในการเชื่อมโยง 6) ความรวดเร็วในการนำไปใช้ประโยชน์ การบริหารจัดการระบบการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ 7) ระบบการสื่อสารภายในและภายนอกหน่วยงาน 8) ระบบการสื่อสารสองทาง 9) เนื้อหาการสื่อสารที่เน้นสารประโยชน์ 10) การนำเสนออย่างต่อเนื่องในรูปแบบต่างๆ 11) การบริหารจัดการระบบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ 12) ระบบการตัดสินใจที่ยึดหลักประชาธิปไตยรับฟังความเห็นของประชาชน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารและหน่วยงานข้างเคียง 13) ระบบการตัดสินใจที่ใช้โครงสร้างการมอบอำนาจและกระจายอำนาจ 14) ระบบการตัดสินใจที่มุ่งสัมฤทธิ์ผล ทันต่อสถานการณ์ เป็นธรรม ถูกต้อง เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ การบริหารจัดการระบบการตรวจสอบถ่วงดุลของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ 15) ระบบการตรวจสอบถ่วงดุล 16) การตรวจสอบ

แผนงาน 17) การตรวจสอบผลงาน 18) การตรวจสอบภายใน 19) ระบบผู้ตรวจการและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การบริหารจัดการระบบการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ 20) ระบบการมีส่วนร่วมจากผู้รับบริการและสภาพแวดล้อมภายนอก 21) ระบบการมีส่วนร่วมจากสมาชิกองค์การและผู้บริหาร การบริหารจัดการระบบการบริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ 22) ระบบการบริการประชาชนที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ค่าบริการที่เหมาะสมพอคุ้มทุนไม่หวังผลกำไร 23) ระบบการบริการประชาชน พร้อม 24 ชั่วโมง บริการด้วยความทั่วถึง เพียงพอและต่อเนื่อง 24) ระบบการบริการประชาชน ที่ประชาชนพอใจ สำรองความต้องการและสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย 25) ระบบการบริการประชาชน ที่มีคุณภาพ เสมอภาคไม่มีการเลือกปฏิบัติ ขยายโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาส การบริหารจัดการระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ 26) ระบบการติดตามและประเมินผลด้านประสิทธิภาพ 27) ระบบการติดตามและประเมินผลด้านประสิทธิผล 28) ระบบการติดตามและประเมินผลด้านความก้าวหน้า 29) ระบบการติดตามและประเมินผลด้านความประหยัด 30) ระบบการติดตามและประเมินผลด้านความพึงพอใจ 31) ระบบการติดตามและประเมินผลด้านความสอดคล้อง 32) ระบบการติดตามและประเมินผลด้านสัมฤทธิ์ผล 33) ระบบการติดตามและประเมินผลด้านผลกระทบ 34) ระบบการติดตามและประเมินผลด้านความยั่งยืน การบริหารจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ 35) ศึกษาและระบุความเสี่ยง 36) วางแผนจัดการความเสี่ยงและปฏิบัติตามแผนและ

ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง 37) สร้างความร่วมมือให้กับหน่วยงานในการจัดการภาวะวิกฤติ

ผลการวิจัย

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามตัวชี้วัดของ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 24 ตัวชี้วัด พบว่า

ทางการเกษตรของครัวเรือนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น 54 % แสดงว่ามีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมเห็ดมีการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า บริบทของเทศบาลเมืองชุมเห็ดมีสภาพเป็นสังคมกึ่งเมืองและกึ่งชนบท ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั้งหมดแต่ยังมีการประกอบอาชีพอื่น ๆ ด้วย จึงทำให้ตัวชี้วัดนี้อยู่ในระดับปานกลาง

รายได้ทางอุตสาหกรรมของครัวเรือนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น 45 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของชาวบ้านอยู่ในระดับน้อย ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ดในฐานะที่เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท มีความเลื่อมล้ำในการวางแผนพัฒนาที่ไม่มีความเป็นเอกภาพในการพัฒนา ซึ่งเทศบาลเมืองชุมเห็ดอาจมีนโยบายสองประเภทในการพัฒนาชุมชนเมืองและสังคมชนบทในขณะเดียวกัน

ครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น 72 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากและเทศบาลเมืองชุมเห็ดก็มีแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่ชัดเจนในแผนพัฒนาประจำปีและรณรงค์อย่างต่อเนื่อง

ครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินของตัวเองไม่ต้องเช่าเพิ่มขึ้น 59 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมของเทศบาลเมืองชุมเห็ดที่เป็นชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และกิ่งเมืองกิ่งชนบททำให้เอื้อต่อการประกอบอาชีพทั้งในด้านพาณิชย์กรรมและเกษตรกรรมของประชาชนในพื้นที่ของเทศบาลเมืองชุมเห็ด

ครัวเรือนที่มีน้ำดื่มเพียงพอตลอดปีเพิ่มขึ้น 72 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีนโยบายที่เด่นชัดในการพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับการบริโภคสำหรับชาวบ้าน

ครัวเรือนที่มีน้ำใช้เพียงพอตลอดปีเพิ่มขึ้น 81 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ดมียุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาที่ต่อเนื่องในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจึงทำให้มีแหล่งน้ำที่เพียงพอให้ประชาชนได้ใช้อุปโภคประจำปี

ครัวเรือนที่ใช้แหล่งสินเชื่อกลุ่มออมทรัพย์เพิ่มขึ้น 59 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า สถาบันการเงินของประชาชนยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเทศบาลเมืองชุมเห็ดเองจำเป็นต้องมีการสนับสนุนให้ประชาชนหันมาพึ่งแหล่งสินเชื่อกลุ่มออมทรัพย์ให้มากขึ้นแทนการพึ่งแหล่งสินเชื่อของพ่อค้า

ครัวเรือนทำการเกษตรปลอดสารพิษเพิ่มขึ้น 40 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับน้อย ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า

ประชาชนยังคงใช้สารพิษในการทำการเกษตรอยู่เหมือนเดิมและมีแนวโน้มว่าจะมีการใช้ในปีต่อไป ซึ่งสวนทางกับวิสัยทัศน์ของเทศบาลเมืองที่เน้นให้ประชาชนทำการเกษตรปลอดสารพิษ ซึ่งเทศบาลเมืองควรมีแรงจูงใจให้มากกว่าเดิม

หมู่บ้านมีอุตสาหกรรมในครัวเรือนเพิ่มขึ้น 36 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับน้อย ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนมากขึ้น ฉะนั้น เทศบาล ควรที่จะมีการปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาในด้านนี้ในแผนการพัฒนามปีต่อไป

หมู่บ้านมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 18 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับน้อยที่สุด ประเด็นนี้ สามารถชี้ให้เห็นว่า ด้วยบริบทชุมชนของเทศบาลเมืองชุมเห็ด ไม่ได้มีแหล่งท่องเที่ยวที่เด่นชัดตามธรรมชาติ แต่อย่างไรก็ตาม เทศบาลอาจสร้างจุดเด่นของตัวเองในด้านใดด้านหนึ่งก็ได้

ครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์กองทุนเพิ่มขึ้น 50 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนยังยึดติดกับวัฒนธรรมแบบเดิมที่ใช้แหล่งสินเชื่อของพ่อค้ามาก ซึ่งเทศบาลเมืองชุมเห็ด ควร มีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนหันมาพึ่งแหล่งสินเชื่อสหกรณ์

ปราชญ์ผู้รู้ในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น 31 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับน้อย ซึ่งในประเด็นนี้บ่งบอกได้ว่าเทศบาลเมืองชุมเห็ด ยังขาดการสำรวจข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านน้อย

รือว่ามี การส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นน้อย เทศบาลเมืองชุมเห็ดควรมีนโยบายที่จะ เชิดชูประชาชนชาวบ้านให้ปรากฏแก่สาธารณชน ในด้านการส่งเสริมอนุรักษ์จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น 27% แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับน้อยที่สุด ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีจุดอ่อนในการพัฒนาด้านนี้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่เทศบาลเมืองควรมีนโยบายที่เด่นชัดในการส่งเสริมให้เกิดมีศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนมากขึ้น

ครัวเรือนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้น 77 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เป็นเพราะว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเทศบาลเมืองชุมเห็ด มีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมในแผนพัฒนา

หมู่บ้านมีการจัดทำแผนและมีการนำเสนอแผนชุมชนสู่การปฏิบัติเพิ่มขึ้น 63 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีนโยบายที่ชัดเจนในการที่ส่งเสริมให้หมู่บ้านมีการจัดทำแผนชุมชนและนำแผนไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น

อัตราการป่วยของประชาชนในหมู่บ้านลดลง 68 % เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีนโยบายที่เด่นชัดในการดูแลสุขภาพของประชาชนและมีหลักประกันสุขภาพที่ดีสำหรับประชาชนในเขตพื้นที่

อัตราผู้ไม่จบการศึกษาภาคบังคับใน

หมู่บ้านลดลง 50 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด จะต้องมีนโยบายในเรื่องการศึกษาให้มากในปีงบประมาณต่อไป

อัตราการตีเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในหมู่บ้านลดลง 72 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับน้อย ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด ยังไม่มีแนวทางการพัฒนาและกลยุทธ์ที่เหมาะสมและเป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งของเทศบาลที่เกิดจากนโยบายการพัฒนาของเทศบาลเอง

จำนวนผู้ใช้ยาเสพติดทั้งหมดในหมู่บ้านลดลง 63 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด ให้ความสำคัญกับปัญหาเสพติดและมีแนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมเอาจริงเอาจังกับการปราบปรามยาเสพติด แต่อย่างไรก็ตามบางพื้นที่ยังมีปัญหา

ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และเด็กถูกทอดทิ้งในหมู่บ้านลดลง 68 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มียุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการพัฒนาเป็นอย่างดีจึงสามารถจัดปัญหาได้ในระดับหนึ่ง และควรที่จะคงนโยบายเดิมในแผนพัฒนาต่อไป

ครัวเรือนที่มีพื้นที่มีน้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกลดลง 63 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด ดำเนินการได้ดีในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แต่อย่างไรก็ตามควรสร้างแหล่งน้ำทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเนื่องจากชุมชน

ขาดแหล่งน้ำตามธรรมชาติสายใหญ่ที่สำคัญไป

ครัวเรือนที่ใช้แหล่งสินเชื่อกู้บ้านลดลง 59 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด ควรสนับสนุนและส่งเสริมสถาบันการเงินของสหกรณ์และธรรมาภิบาลให้ประชาชนหันมาใช้แหล่งสินเชื่อกู้บ้านมากขึ้น

คนมีอายุ 15-60 ปีเต็มไม่มีการประกอบอาชีพและรายได้ในหมู่บ้านลดลง 50 % แสดงว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด ควรมีนโยบายที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากขึ้นในการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพเสริมและฝึกอาชีพ

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามตัวชี้วัดของ กปร. 4 ตัวชี้วัด พบว่า

ด้านนโยบายและการจัดการ พบว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีการประสานความร่วมมือจากกลุ่มคน กลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสาร ร่วมกันทำกิจกรรม ภายใต้ความเคารพ สิทธิ ความเชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการโครงการเพื่อผลักดันนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จนเกิดกระบวนการวางแผน กิจกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเริ่มมีการปฏิบัติได้บางส่วน นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้เป็นยุทธศาสตร์ แผน/กลยุทธ์ ร้อยละ 50 องค์กรพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่มีคุณภาพสูงขึ้น สามารถลดข้อผิดพลาดในการบริหารงาน ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้มีความรวดเร็วขึ้นและจัดระบบการบริหารความเสี่ยงหรือสร้างภูมิคุ้มกันองค์กร ด้วยแผนงานกิจกรรมที่หลากหลาย

หลาย ขยายผลจากการใช้เทคโนโลยีที่ประสบผลสำเร็จมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างกว้างขวาง ทั้งองค์กรจนสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน ผู้ใช้บริการบุคลากรในองค์กรใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประสิทธิภาพ มีการประเมินความคุ้มค่า ความคุ้มค่าจากการใช้ทรัพยากร เพื่อแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการจัดการทรัพยากร และการเสริมสร้างอุปนิสัยที่ดีในการใช้ทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาและบูรณาการแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ประเมินผลลัพธ์จากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ จนสามารถตอบข้อโต้แย้งและสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนได้ดี มีการนำผลการพิจารณาจากรายงานประเมินผลสำเร็จไปปรับปรุงนโยบาย กระบวนการ การดำเนินงาน การใช้ความรู้ และการพัฒนาแนวทาง ในการขับเคลื่อนและน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายในองค์กรในระยะต่อไปให้ดีขึ้น

ด้านงบประมาณและการบริหารการเงิน พบว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีการสร้างภูมิคุ้มกันหรือระบบบริหารความเสี่ยง และคำนึงถึงการใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า รวมถึงผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว เบิกจ่ายเงินงบประมาณขององค์กรอย่างสุจริต ประหยัด คุ้มค่า เปิดเผย โปร่งใส และสามารถปฏิบัติตามแผนได้ครบถ้วนและมีเงินงบประมาณคงเหลือ นำข้อเสนอแนะในระดับนโยบายขององค์กรจนได้ข้อสรุปพร้อมแนวทางในการจัดทำแผนงบประมาณของหน่วยงานในอนาคตและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ การดำเนินงานของหน่วยงานองค์กรเป็นไปอย่างสุจริต เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน ไม่

พบข้อเท็จจริงหรือข้อร้องเรียนจากประชาชน หรือหน่วยงานองค์กรภายนอก บุคลากรภายในองค์กร มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและกองทุนมีการขยายตัวอย่างมั่นคง

ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีแผนพัฒนาบุคลากรระยะสั้นและระยะยาวอย่างมีระบบต่อเนื่องกัน โดยให้ความรู้และทักษะหลากหลายสาขาเพื่อตอบสนองความสามารถที่จำเป็นต่อการปฏิบัติตามแผนมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายรูปแบบและหลายช่องทาง อย่างน้อย 5 ลักษณะขึ้นไปในการให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานองค์กรและประชาชนที่เข้าถึงได้มีการพัฒนาและบูรณาการแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ 193 มีกลไกภายในหน่วยงานหรือองค์กร ผลักดันนโยบายและจัดการกระบวนการให้ความรู้ ตลอดจนสนับสนุนให้มีวิธีการเสริมสร้าง วิถีชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องหลายช่องทางอย่างเป็นกระบวนการ และทั่วทั้งหน่วยงานและองค์กร มีโครงการและกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรมของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่องหลายรูปแบบ ทั้งการอบรม และปฏิบัติธรรมของเจ้าหน้าที่ มีโครงการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ในการใช้ชีวิต โดยการลด ละ เลิก สิ่งไม่ดี และเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีไปสู่การพอเพียง มีการกำหนดหรือประกาศกลุ่มคนต้นแบบ ของบุคคลในหน่วยงานที่เป็นแบบอย่างแห่งวิถีเศรษฐกิจพอเพียง มีโครงการและส่งเสริมกิจกรรมให้เจ้าหน้าที่มีจิตสำนึกต่อสาธารณะและทำคุณประโยชน์ต่อสังคมและสาธารณชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการ

ประเมินพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการ และมีการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาของบุคลากรในองค์กร

ด้านผลสัมฤทธิ์ พบว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด เป็นหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากหน่วยงานอื่นอย่างกว้างขวาง บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติงานและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติงาน ช่วยลดการร้องเรียนของประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง มีการบูรณาการแผนงานโครงการ กิจกรรม ไปในทางที่ดีขึ้น และสามารถกำหนดทิศทางได้ในอนาคต มีหน่วยงานรับผิดชอบเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องและมั่นคงถาวร

ผลการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามตัวชี้วัดของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ใน 3 ระดับ คือ ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับชุมชน และ ระดับครัวเรือน 3 ตัวชี้วัด พบว่า

การประยุกต์ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีการกำหนดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นวิสัยทัศน์ว่า “ความพอดี พออยู่ พอกิน พอประมาณ กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน เหลือกินแล้วก็ขาย แลกเปลี่ยน ออม และบริจาค ยึดหลักคุณธรรม” มีการสร้างศูนย์เรียนรู้ให้ชุมชนนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้เป็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และภารกิจหลักของหน่วยงาน องค์กรนำหลักการทรงงานมาใช้ประกอบการบริหารราชการ เพื่อให้เกิดความสามัคคีขององค์กร มีการบรรจุโครงการอบรมให้ความรู้กับประชาชน การพัฒนาด้านอาชีพ การพัฒนาด้านเกษตร เช่น

โครงการพัฒนาและรณรงค์การปลูกหญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่งเสริมให้ความรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ เป็นต้น แต่งตั้ง ออกคำสั่ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนร่วมกันในองค์กร การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เครือข่ายยาเสพติด ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐภายนอก เช่น สถานีตำรวจเมืองบุรีรัมย์ ในการร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติด

การประยุกต์ในระดับชุมชน พบว่าเทศบาลเมืองชุมเห็ด มีการตั้งกลุ่มสตรี จัดประชุมประชาคม เน้นการมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนได้มีส่วนแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การรวมตัวของเกษตรกรกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จัดการแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด สนับสนุนงานประเพณีทุกระดับ

การประยุกต์ในระดับครัวเรือน พบว่าเทศบาลเมืองชุมเห็ด มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ลด ละ เลิก สุรา สารมึนเมาทุกชนิด ช่วงเข้าพรรษา มีการ อบรมจัดตั้งกลุ่มการผลิต เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์ข้าวมะลิ 105 โครงการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง พันธุ์ลูกผสม และ โครงการมีการอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุด้านการดูแลสุขภาพ จัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติด้านสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมพัฒนาสำนักงาน กิจกรรมอบรมธรรมะ การดำเนินกิจกรรมในในองค์กร

ผลการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามตัวชี้วัดของผู้วิจัย 8 ตัวชี้วัด พบว่า

ด้านการจัดระบบข้อมูล พบว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีกระบวนการจัดการที่มีประสิทธิภาพสำหรับข้อขัดแย้งและคำถามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีการคำนึงถึงข้อมูลที่ต้องการและทันสมัย ข้อมูลจะต้องถูก

ต้อง โครงสร้างของข้อมูลที่ออกแบบจะต้องคำนึงถึงภาคการปฏิบัติดำเนินงาน เพื่อให้ได้ความถูกต้องแม่นยำมากที่สุดและทำให้ผู้บริหารตัดสินใจได้ถูกต้องแม่นยำมากที่สุด มีการสำรวจและสอบถามความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาต้องเป็นข้อเท็จจริงครบถ้วนทุกด้านเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ มีความทันสมัยของข้อมูลและทันต่อความต้องการของผู้ใช้ สามารถตอบสนองต่อผู้ใช้ได้เร็ว ทันต่อเหตุการณ์หรือความต้องการ มีการเชื่อมโยงข้อมูลต่อระบบต้องใช้ความรู้เป็นอย่างมากในการเข้าใจว่าต้องการเชื่อมโยงข้อมูลอะไรบ้าง ข้อมูลนั้นเป็นประโยชน์ต่อองค์กรมากเพียงใด ต้องจำกัดกรอบของการเชื่อมโยงในองค์กร มีการออกแบบข้อมูลได้กะทัดรัด ชัดเจน สื่อความหมายได้และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ดังนั้นจึงมีการสำรวจเพื่อหาความต้องการของหน่วยงานเพื่อให้สอดคล้องและรวดเร็วในการนำไปใช้ประโยชน์

ด้านการจัดการระบบสื่อสาร พบว่าเทศบาลเมืองชุมเห็ด จัดระบบและนโยบายที่ชัดเจนในการติดต่อ การข้ามสายงาน เพื่อให้การติดต่อสื่อสารเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร มีการสื่อสารและสื่อความหมายที่ผู้รับมีโอกาสตอบสนองมายังผู้ส่งได้ทันที โดยที่ต่างฝ่ายต่างผลัดกันทำหน้าที่เป็นได้ทั้งผู้ส่งและผู้รับในขณะเดียวกัน เช่น การพูด โทรศัพท์การประชุม ให้ความสำคัญกับเรื่องราวที่มีความหมาย และแสดงออกโดยภาษาพูด ภาษาเขียน ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันได้มี สื่อ วารสารขององค์กร สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน สื่อมวลชน

ด้านการจัดระบบการตัดสินใจ พบว่าเทศบาลเมืองชุมเห็ด มีการพัฒนาและบูรณาการ

แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ 195 มีการจัดประชุมสภา โดยเชิญผู้นำหมู่บ้าน ตัวแทนข้าราชการ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เข้าร่วมประชุมและมีการจัดทำรายงานการประชุม มีความรับผิดชอบและการตัดสินใจส่วนใหญ่ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและมีการกระจายอำนาจตามอำนาจหน้าที่ มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้อยู่ระดับล่าง ทำให้เกิดความรวดเร็วในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีความรักและความศรัทธาในองค์กร ปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีทำงาน

ด้านการจัดการระบบตรวจสอบถ่วงดุล พบว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกันภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันไม่ให้องค์กรมีอำนาจมากเกินไป จนกระทบกระทั่งต่อการปฏิบัติงาน มีเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จัดทำแผนงานต่าง ๆ ในองค์กรและตรวจสอบแผนงาน มีการจัดทำควบคุมภายในของงานและติดตามประเมินผล มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในทำงานในองค์กรเป็นระบบสามารถติดตามงานเพื่อการบรรลุเป้าหมายได้

ด้านการจัดการระบบการมีส่วนร่วม พบว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีการประสานความร่วมมือการจัดทำโครงการจากกิจกรรมภายนอก มีการจัดประชุมการทำแผนพัฒนา 3 ปีโดยคณะผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ร่วมประชุมเพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน ก่อนดำเนินการทุกครั้งต้องมีการประชุม มีการประชุมร่วมกันระหว่าง สมาชิกเทศบาล และผู้บริหาร ตามสมัยการประชุมสภา

ด้านการจัดการระบบการให้บริการ พบว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด ใช้ระบบ One Stop Service

มีแผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ทำให้การรับบริการของประชาชนเร็วขึ้น มีศูนย์ อป.พร. ตำบลชุมเห็ด มีกล่องรับความคิดเห็น เพื่อให้ประชาชนที่มาขอรับบริการแสดงความคิดเห็น ร้องเรียน ร้องทุกข์ ซึ่งจะพิจารณาแก้ไขให้ตามอำนาจหน้าที่ มีระบบบริการประชาชนที่มีคุณภาพตามหลักธรรมาภิบาล

ด้านการจัดการระบบติดตามและประเมินผลพบว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการโดยการจัดเตรียมเอกสารและหลักฐานตัวชี้วัดเพื่อใช้ข้อมูลประกอบการประเมิน

ด้านการจัดการความเสี่ยง พบว่า เทศบาลเมืองชุมเห็ด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในให้ได้รับการปฏิบัติภายในหน่วยงานโดยเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน จัดทำแผนจัดการความเสี่ยงและปฏิบัติตามแผน ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องโดยเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน จัดทำรายงานผลการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในเสนอผู้บริหาร กำหนดแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงแผนบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในจากผลการประเมิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. เทศบาลควรสนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมใน การคิด วางแผน ปฏิบัติ ประเมิน และร่วมรับผิดชอบต่อประชาชน ในการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงให้มากยิ่งขึ้น
2. เทศบาลควรส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน

เช่น การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในภาคอุตสาหกรรม ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตร และ การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในสถานการศึกษา

3. เทศบาลเมืองควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีหมู่บ้านต้นแบบพื้นที่ที่เด่นในด้านการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติของหมู่บ้านอื่นๆในเขตพื้นที่

4. เทศบาลควรมีนโยบายในการเชิญประชาชนชาวบ้านให้เป็นที่ประจักษ์และสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มากขึ้นให้ครอบคลุมพื้นที่อย่างน้อย 1 หมู่บ้านต่อหนึ่งศูนย์เรียนรู้

5. เทศบาลควรผลักดันให้เกิดมีสถาบันการเงินชุมชนที่แข็งแรง สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาพึ่งแหล่งสินเชื่อกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ แทนสินเชื่อกลุ่มพ่อค้าให้มากยิ่งขึ้น

6. เทศบาลควรส่งเสริมบทบาทของเยาวชนให้มีส่วนร่วมหลักในการดำเนินงานด้านการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เพื่อลดปัญหาด้านแพราะระบาดของยาเสพติดในหมู่เยาวชน

7. เทศบาลควรมีสร้างความรู้ความเข้าใจรวมทั้งการรับรู้แนวทางการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานประชาชนในพื้นที่และผู้เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการขับเคลื่อนการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน
2. ควรมีการศึกษาการรับรู้แนวทางการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553). การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. [หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ถึง ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด]. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://www.dla.go.th>. (30 สิงหาคม 2555).
- _____. (2554). แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น. [หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ถึง ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด.] (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.dla.go.th>. (30 สิงหาคม 2555).
- _____. (2555). การสำรวจข้อมูลและคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ. [หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด]. (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.dla.go.th>. (30 สิงหาคม 2555).
- กองนโยบายและแผน. (2555). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ. 2556-2560). บุรีรัมย์ : สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด. (เอกสารสำเนา)
- _____. (2555). แผนอัตรากำลัง 3 ปี (พ.ศ. 2555-2557). บุรีรัมย์ : สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด. (เอกสารสำเนา)
- _____. (2552). แผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2553-2555). บุรีรัมย์ : สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด. (เอกสารสำเนา)
- กาญจนา บุญยัง และ คณะ. (2552). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์การบริหารส่วนตำบล. รายงานการวิจัยสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- คณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนชุมชนอำเภอเมืองบุรีรัมย์. (2554). แผนชุมชน 22 หมู่บ้านตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองบุรีรัมย์. (เอกสารสำเนา)
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2550). การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- จรัส สุวรรณมาลา และคณะ. (2547). นามานุกรมนวัตกรรมท้องถิ่นไทยประจำปี 2547. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วรงค์ จันทร์ศร. (2554). การจัดการภาครัฐตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2552). การศึกษาแนวทางการประเมินผลการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. [บทสรุปผู้บริหาร]. รายงานวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.
- สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย. (2552). รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2546-2552. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://www.tlg.rmutt.ac.th>. (30 กันยายน 2555)
- สำนักงาน กปร. (2554). การประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2552-2554. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการมีส่วนร่วม. (2554). ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่อย่างพอเพียง ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.